

Београд

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна 53.191
Администрација: Кнез Милашова 46/1

Уредници:
АЛОЈЗИЈА ШТЕБИ
ДАРИНКА СТОЈАНОВИЋ

Београд, 15 мај 1929.
БРОЈ 10 — ГОДИНА X.

Власник: А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЊЕР

Изази 1 и 15 у месецу. — Годишња претплата
48 дина. За иностранство 60 дина. Примерак 2 динара

„Бољи ће дани доћи за масу деце само онда, када се буду изменили општи назови о благостању и просперитету народа, када се благостање државе не буде више ценило по броју извоза и увоза, по суми приватних богатстава, већ по броју здраве, веселе и добре деце.“

Фрида Дуенсинг

У МАЈУ.....

Изабран је најлепши месец у години за прославу мате-ринског дана. Велики симбол: пролећни мај, када се одева природо белим и ружичастим цвећем, кад је она пуна обећања за бољаше јесене плодове — као матере, које у вечном шоку дарују човечанству нежно цвеће, чувају га и негују да би се развило у користићан плод.

Али, из сваког цвећа се не развије плод, који ће опет даћи ново семе за нови живот. И у мају има дана, када отровни, хладни ветрови без милости сатушу цвеће, отржу га од сока дрвећа и разбадују га на све стране, где оно узине без хране и где се смрви под корацима безбрижних људи. Оно што остане, изложено је још многим незгодама, а само незнајан део достигне летошћу поштине зрелости. Многи цвет узри само на пола, у њега се усели црв, и на пола сазрели плод отпадне, други опет напушта, и њега гневно откине прир, да не би окужио и друго воће; а има и шаљких плодова који на око изгледају пуни здравља и сочности, али им је језгро труло.

Како имати право природу и у њеном распању и њеном штрчању! Човечанство у својој дивљој борби за материјалне потребе безбрижног корача преко милиона нежних цвећаша — деце — без милости их одбацује од њиховог живоиног извора — матере, бесечно дозвољава да бољаше назриве најлоша узрост плод, и да прерано отпадне, без обећања одговорности гледа

како у крвком шеду отровне кице покрованости разбадују језгро — душу. И све по поред неме пахине матере, које црежљивају двојаке јаде — своје и њихове деце, којој не могу помоћи. Христ са једном разабели на крст, а свака мајка се разабине шолок пушта, колико пушта она да нови живот.

Природа сме да распапа, јер је она нешкривна, а и човек је узнемо стојитију начина да јој помогне, да је ојача, да је сачува нешкривно. Али, до данас човек још није дошао до сазнања да мори чувајући прави и једини извор живота и иштинског бољаштва — матер, да се она исто тако мора иштинити и неговати, као што се негује грудa земље, која нас храни. Број матере, које у беди очекују долазак на свет свога детета, несразмерно је већи од онога броја, који без страха очекује да истину свој природан позив. И докде год постоји таква сразмера између заштитених и незаштитених матере, ми не бисмо смели имати ни часа мира. Незаштитено мате-ринство је узрок смртности деце, узрок је свим шлесним и душевним недостацима деце и омладине — будућих људи...

У мају прознајемо мате-рински дан, у мају пуног буног, дигарвајућег живоина, пуног најлепшег очекивања. За наше матере још није дошао њихов мај, још није дошао час, када би могле све без страха за сваки свој цвет, радосно очекивају његов развој у здрав и сочан плод. Удружимо се, радимо да би што пре дошао прави мај и за наше матере.

Београд

Штеби Алојзија.

Берта Сутнер:

Мајке и светски мир

Овај чланак познате пре поборе-нице за пацифизам изазио је год. 1912 у великом зборнику „Мате-ринство“, који је издао велика немачка феминистка Агнес Шрај-нер и који обрађува све проблеме жене као мајке. Чланак Берте Сут-нерове је данас још исто толико актуелан као што је био у доба кад је написан.

Уредништво.

Пре кратког времена присуство-вала сам програматичком предава-њу за мир. Пратеници је закључио говорнице своја издвастања апелом на мајке следимљим речима:

„О, мајке!“ — викнуло је подигну-тим гласом и са испруженим рукама — „које мрзите рат како су казали већ стари Римљани, рат, који Вам уништа Ваших најдраже, уништа и уни-казује Ваших синове, које сте рађале у љубави и васпитавае у бризи и који би требало да су утех и пот-пора Вашој старости. Ви мајке сте прве позване да се борите против рата.“

Затим су следиле још неке банал-ности: да имају мајке највећу моћ да преображавају будућа постољена, јер је у њиховим рукама васпитање и формирање карактера. Оне нека забораују синовима играчке које потешају за рат, узмију им љубав за мир и нека укроте њихове дивље инстинкте: крвоток — јер су саме као анђели, могу васпитати синове да по-стану крвни анђелима... Оваква метода да се придобију мајке за сарадњу за пацифистички покрет оспавља се на две погрешне претпоставке: прва погрешка је кад се замисли да су све жене миро-кротке и мирољубиве и да страхују

пред ратом; а друга погрешна прет-поставка је кад се мисли да се оспавља светски покрет за мир баш на те особине и назирања.

Из виститог искуства знам с об-зиром на пропаганду за мир да су жене исто толико отворне као што су мушкарци, и знам да долази кад-оба пола тај отвор највећим делом од незнања о папифизму уопште. Пацифизам није само ствар осе-ћања и назирања, него представља једну фазу културног развика, и његове аргументације, његови ци-љеве и резултати творе већ читаву јединицу.

Онде није место да разматрам сам проблем мира, него ћу показати вецу, која постоји међу овим проблемом и женама, нарочито мајкама. Природно је да жене, а пре свега мајке, мрзе рат, јер он прети да им одузме ослонац и радост њиховог живота. Али, баш услед тога што је она мржња тако природна, није до сада ништа допринело за побијање рата. Снамо убеђена и привлачношћу има само оно што се уздиже над природним, егзистичким инстинк-тима.

Жене које кукају: „Рат нека пре-стане, јер ми патимо услед њега и можемо изгубити у њему наше нај-драже“ — стајале су (док је важно рат као нешто потребно, као нешто што служи културном развиту) ду-боко искод оних, које су рекле: „Шта значи наша беда? Опште до-бро пре свега“, или испод оних, које су казале својим синовима: „Или се врати као победник — или мртв!“ Пропагандишћу које излазе из одољених ширера — ширера сипа-леж, или класа или једног пола — нема етичке аргументације и зајо нема етичког дејства.

Велики уплив који задобијају жене на социјалним питањима долази баш од тога што су се оне подигле из ограничене сфере пола и почеле посматрати питања у њиховој ва-жности према целокупном човечанству. Жена која је била способна да се одушеви за рат и била спремна да му радосно жртвује хранишће своје породице и љубљене синове за благо и за част целокупности, била је свакако узвишена над оном која није била способна за такво жртвовање; и за степен није стоји жена која се противи рату због тога што угро-жава њену породицу, него због тога што се схватила да је рат зло за цело човечанство.

Модерне жене се не боре против институције рата због тога што су кћери, супруге и мајке, него за то што су постале разумна постољена све шине и више разумнога човечанства, и што увиђају да је рат препрека за културни развикат и да је са свих гледишта — моралног као прив-редног, религиозног као филозоф-ског — штетан и вредан само пре-зреша.

Правна и најважнија веза међу же-нама и питање мира је: остварење идеала мира предпоставља да се по-дмаче човечанство на виши, морални степен него што је онај на коме стоји данас још огромна већина. Да завлада место елементарно „сила и за-тирање“ који је владао у прошлости и који обавлада и садашње друштво, елементарно „право и слобода“ треба да се развије новим типом човека.

Ми смо сведоци тога развика и он се показује у многим гранама, а нарочито још у женском покрету. Да постигнемо идеале, којима теже модерни покрети, потребно је да се слободно развију све кице душев-

ности и лепих особина. Оно што важи данас још као специфично женско — љубав и умереност —, оно што важи као специфично мушко — хра-брост и оштар ум — треба да је у будућим покољенима поједнако пољено.

Из свега овога можемо закључити: жене ће моћи и оне хоће васпитати своје синове за пацифисте, али само у толико, у колико су саме пацифисте, то јест, ако неће сматрати рат више за неопходно потребан, његово при-премање за непотребно, његова де-ла не за јунаштва и кад буду убеђене у потрбу једног интернационалног правног покрета. Тек тада могу до-зволити да се слободно развија њи-хова природна мржња против рата, и ако су мајке оне не учиниће све што год могу да нестане рата који угрожава њихово најдраже.

„После шлоких шилоћа човечанство ће морало бићи на до-вољно високом ступњу културе да зна и да друга срећина, а не само за силу и бој при сваком изазову или решавању спорних питања. Не мислим да ће човечанство шребало да највишијим савсим живошћу борбу и борбу за самоодољану, јер је шћ борба бољашта шћка сваког највећше; али је бољшебо одорачишћ и бољшћушћу у одорачишћу працонале, бескорисне ерудиције живошћушћу иншћинак борбе... Да сила значи правду — шћ је принцип живошћушћу, а не човека. Његово начело би мо-рало бићи: јединшћу, заједнички рад, мир.“

Раја Ј. П. Вахалур Синг.
(Индиски „Принци Мира“)

Мир и Црвени Крст

Црвени Крст наше Краљевине организује је 21-IV-99 своју годишњу скупштину на којој су били заступљени сви области одбора преко својих делегата. Састали су се људи из свих крајева наше домовине да конференцију о тој успешнијем раду одрже, највише хумане националне организације.

У одбору централне Црвеног Крста у Београду, изашле двадесет и седам чланова налазе се три жене: Ђа Петковић, председница Подматка П. Кр. и гђа Спасић и гђа Јела Јевењевић. Међу говорима, који су одржани на скупштини, запажен је и жарокошћу поздрављен говор госпоње Јевењевић о:

Миру и Црвеном Крсту.

Госпоња је истакла да се и као члан Обласног Одбора и као члан Главног Одбора Црвеног Крста одувек особито интересира за рад Црвеног Крста у ширењу идеје мира, јер је увек сматрала да је Црвени Крст као установа, која и по својој организацији и по основици идеји у себи обухвата цео свет, цело човечанство; који за време рата има прилике да најбоље осећа све невоље, што их рат проузрокује код свих зарабљених народа.

Позван не само да лечи невоље рата, већ да увек и непрестано ради на ширењу љубави, мира, да сарађује на великом превентивном делу ширења међу људима трпеливости. „Мелитус“ — рекла је госпоња — „кад би неко, ко је мање упућен у рад нашег Црвеног Крста, слушао све реферате и одбране постојећу у буџету, он би и нешто и помислио да се налази у каквој институцији, која припрема само одбрану за време рата...“ Говорио се много о испитивању средствима за одбрану против хемијског рата, па чак и о изградњи пулверизатора, но о раду на проплати мира није се говорило. А зар се не може о се не наметну питане: Зашто трошимо толику енергију, време и новац за одбрану у рату у место да се умишљују свих одбрана — рат? Радити на идеји мира, не значи радити за умишљују. Људство мора наћи друге путеве којим ће се ренатави спорови људима.

Наша велика организација ради под знаком крста, а не под знаменом Бого-човека-мученика, који је жртвовао себе за мир и љубав међу људима. Црвени Крст, каже Милосерја п. Мира у исто време. Као симбол мира он мора уложити све своје силе у раду око спречавања крокопила и ратног дивљаштва, које с напретком

модерне технике постаје све страшније и горе. Кад би се Црвени Крст ограничио само на то да се појављује на ратном зарпштину, тада би био закрпа људских недела, маска која не би могла сакрити дивљаштва. Да сам на добром путу, кад указује на рад Црвеног Крста око ширења пропаганде мира, то ми доказује осим мог дубоког, интимног осећања и закључак, што га је додела Јела Црвених Крстова на својој XIII конференцији мира: Лига је својим закључком ставила у свету људство свим националним Крстовима рад на ширењу идеје мира.

Да Црвени Крст одговори овој својој другој великој задаци, мора код деле развинути осећај по ком ће у сваком човеку, без обзира на нацију, веру, класу, вољети и поштовати човека, који има право на живот и срећу. Жену ће помоћи у овом великом раду, јер и она је код нас свију развијена љубав према домовини до максималности, жене највише и најтеже осећају ујас, бол рата. Рат јој чара огњиште, односи леу, она остаје друш у самостојности, а не може да се одлучи да посети неке његове тачке. Остаје сама, крпе без радости, суза без осмеха.

Радећи на идеји мира, Црвени Крст ће испуњити свој други велики задатак, препородити и подигнути човека до *лика Онога чији знак ми је.

Божка Кнежевска

Државна почива на правди и судовима, домовина почива на материни и жени.

Лудмила Питојев и проблем уметничко-матере

Бех се увеклико играо први члан Фрухурај-Гураделске драме „Више“ кад ме унеоше у малу лепу гардеробу г-ђе Питојеве. И до сам крај одговорена прата одлучила како зови нећу глас на позоришну, привуче мог поглед ваздан слична деле десе, што окружише велико огледало. И да нисам од пре знала, никад не бих поверовала, да су то фотографије десе оне матере, што прво нишине и оварују пуну, својом готово детинством укључују. Још мало и завеса паде, а публика бурним плескањем навести паузу.

У Паризу, томе жаритишу и средину десе новековне уметности поред најразноврснијих уметничких атрак-

ција свију подучају, трупа Питојев у Theatre des arts увек једнако прихвати публику жељну чисте, велике и модерне уметности.

Осим сугута Питојев играју онде у ансамбл различити глумци били као стални сарадници или гости (тако је на пр. пролетос гостовао и г-ђа Германова у нама тако добро познатој улози Оле у Трим се-страма) а придржују и ме се каткад и разне француске величине, да у заједници с њима створе уметничко дело прве врсте.

Штајте то толико привлачи, што толико делује, да публици не једном да застане? Није то ни вештина, ни модернизам, ни сви могући ефекти, него онај бездан људе, у коју ти уметници увлаче човека разоткривајући му цео мистичизам не само јединица, него и човечанства уопште, савиће га да сагледа истини дубоко у очи и да ју види без икаквог вела, — често страшно и потресну, но увек велику у својој снази. Питојевски пружају публици управо оно, што она сита театарности и виртуозитета старе школе, и тражи, а тиме и тражи, да се јави једнакој деринијим старима и њиховим интерпретацијама, отишли су још даље и од московског Художественног Театра.

Све што досад видех, оставило је толику импресију на мене, да не могу а да се не осврнем баченом на г-ђу Лудмилу Питојеву.

Женама — тако често осепава уметничка стваралачка снага, но у драматској и плесној уметности доказале су да могу дати и јачих ствари но мушкарци. Па и ту их прати она извесна трагика рата, слично као и у природном стварују.

И материјално, та највећа, најачајна икакавост, чије се трагично постојење нешто те трагике у себи. Дарујући живот новеков човеку продужује континуитет човечанског рата, али ти нови огранци људског стабла не носе њено име и слабо има ванског признања за факат да је она зложотвор свој живот дала живот другоме.

Па зар није жалосно, да жена ствара најаче и највише баш у оној уметности, која нишезава одмах иза њене смрти? Неко доба остаје још додуше усменога, што се чува било у усменој или писменој традицији, но поналаз се нешто је усмене на уметности, као што је у драматској саме нестало. А ипак је она у своје јоку чула стварала.

Тамо из оних транзитивних висина, где се реалност дотиче с имажинарном, живот с вечномју, одане она доводи људе, да електризирју учинило мистично. И по њиховој умет-

ности додирују с васионом осећамо наједном, како нам уститраше све стуне узбуђене душе и препуну срце тражи одушка. Па зар је бурни плескањем кога трајујеуо уметничке дивље реакције?

Таква снажна и јака, боготана уметност, јесте и игра г-ђе Питојеве. Какава је у животу, таква је и на позоришци: једноставна, искрена, топа и њепоредна. Какава чистота, срачунатост и радост одише из ње! Па било да је било као из глумца, као Јерину у Трим се-страма, Офељују у Хамлету, Симон у Vivre, па тек у Жан Дарк! За многе уметнике се често с омаолаважањем каже: увек је исти, било шта да игра! — а за глуми г-ђе Питојеве се мора с удивљењем рећи „оно нешто“, посебно њено је увек исто, само што узлази у друге ситуације и облачи се у друге халине.

Далеко је од снаке извештености и закона глуме, па и оне најсавршеније; клуче њене уметности лежи (као долекле и код Худож. Театра) у увлачењу у бит личности и ситуације коју износи пред нас, у једноставној и компликованој, док се она најаче испољује у најједноставнијим примитивним, тако и овде.

Уметност г-ђе Питојев делује на нас својом вазредном једноставношћу, искреношћу и дубином своје игре. То је она најиност, и толипа великих њених смисах очују, па ососа сјајна срачунатост и новост у тој, саси заједно тако делује у публици, казне народности, да се ни најзасукији герман или франкофил не може отети магичкој моћи „инфериорно“ славенске душе, па да не осети оно што само она може да каже.

Да се да пратим.

Па, завеса је пала и зачас се први пут најошч очу с г-ђом Питојев, јунакином те вечери.

— Ви сте ме замолили за мали састанак.

— Да.

— Дакле шта је? унита ме озбиљно, потпуно испашљиво, али ипак мало радозално.

— Хотела бих да пишем о Вама.

— Но па пишите, пишите брзо, додато исто онако обећавајући и живи, како ју мало* час чу с позоришце. Објасниј ко, да треба неке податке, па да ју зато замолит за разговоричи, но затојак, да сам за-

домом кулом. На њој се некад вијао турски барјак с полумесяцем. Срушио га је Велики Карађорђе, чија се не на прати кроз нору Србију, у њему прича свака стопа земље. У Мачви је била знаменита Мишарска битка, где је под његовом командом 15.000 Срба победило велику турску војску од 40.000.

Шабан је по својој прошлости једно од најинтересантијих и најважнијих места Србије. Стојећи на Сави, у непосредном контакту са западом, он је некад мала Атина, Дубровник у средњем веку, у чијој се културној историји некрпасто спојио рази од разних културних фактора: кнеза Милоша, који је био гувернер вазевске, подришке, београдске области. Он је, као Петар Велики у Русији, довео у Шабан прве мајсторе, створио прву глумбу, отворио прве школе, бодницу, апотеку. Његова г-ђа Ана била је позната правна и политичка функционерка. Прва жена која је обавила ове службе кнежевине и хрватског Краља. Била некад љубавна песма, изгорила, ал у пепелу остала слова што вечно мирују... Данас је настојање шабачких грађана, да се одрже на вишој линији духовности и културе сконцентрисано у Шабањској Народној Књијаници и библиотеци, у којој се налази великог талента и напредног одбора руководила наставник шабачке гимназије г. Живка Поповић, млад човек чија су активност и идеализам неуморни. Књијаница је основала и Народни Универзитет, а проширује

По свежим троговима у Мачви

Једног кишовитог јутра, тачно у седам сати, пошпи смо из Београда љахом за Шабан. Док се још није изгубио пристаниште, тражила сам један лази. Сигурно је, да је љуба била одиша од великог утрма, која та нисам могла пронаћи, реконструисала сам га у смену, што сам гледала...

Кад је нестало пристаништа, кад су се куће у Београду силе у хаотичну масу, на свом се небу још увек огривао Мештровићев Песелник, који, као неки тепећети појас, одиша над целим утрмом у Београд. Гора статуа стоји на немо педесталу сама, као да је хтела потврдити Ибсенскоу: Јаки су увек сами. Она ипак, у оној јутријал магли, чинила ми се, да оживљује, да јој преко лица прелазе нека носталгија, да хоће да сиђе, да дође међу нас међу. У својој замислености, ни приметила, да смо се приближили земунском мосту. У тли час нашла сам се окружена таласом густог дима, измешана с чају. Кад сам се окренула, угледала сам први отвор високог лађина димњак, који је тако удешен, да се при пролазу испод моста покрене из вертикалног положаја у хоризонтални.

Што даље лађа плочи, то се по своју карактеру све чини и све изједначају десна и лева Савина обала, губе се огранци Аваде, уступају места ниској, равнотр земљиној

пружи, на којој расте врба и свети се местиница бела трепетљива јуна. У води разиононе але, нека земља, коју вода стално преплављује. Зато се и зове ала, ал, покло. Уз але који усидрен пео низ плепова. На једном шлепу два човека у црном капуту, уза њих млада жена с кафеом у руци и главом песама. Сестине нахерала и главицу, гледа натренице за нашоном лађом, а ми одмичемо полако и ако се Сави не одише. Њезина мутна, смеђа вода добуле могу сусетку, који је омаво дозале неким случајем с обала Јадранског Мора. По навици, успоређује сваку воду мору, удаљује рукама с њеним понавља на мелодичном талијанском језику: „Се спрго мате, се спрго мате!“. Сави мирно подноси примелбе, а једва их и чује; кад свог ућа у Дунав сконцентрирана је, повучена у се, замисљена. Још који карак и њезине не се воде изгубити у водама Још мојније, још савије реке, да се конати с њом заједно изајди у велико Црно Море.

По њезиној површини чудним арабескама шавају стара и нова слова, као кроњика старих времена, причају о ономе што је било.

Изишли смо из београдског округа, плавиом Мачвом, најбогатијом, по дужи неке, да се конати с њом заједно изајди у велико Црно Море. По њезиној површини чудним арабескама шавају стара и нова слова, као кроњика старих времена, причају о ономе што је било.

Изишли смо из београдског округа, плавиом Мачвом, најбогатијом, по дужи неке, да се конати с њом заједно изајди у велико Црно Море. По њезиној површини чудним арабескама шавају стара и нова слова, као кроњика старих времена, причају о ономе што је било.

Испурило се сав у равнини, није плавице, никаква бречуљка. Узлине пар доде савом и три кадарима, тип ниских кућа. Гледећу ме је улазио Мехмед II, освајач концепт најнеогат века. Мехмед, који је знао српски, назвао га је „Шабан“, Шабан је мајоризован првобитни назив. Уставили смо се под старим Мехме-

веконормо робовању био већ постоуау у вери и губио веру у вечну правду и у своје ослобађење. Првие опустошене, превратене у црпие, сесте наше кслабне и упростаиване, чинило се све што се могло да се укине сваки траг нашега имене и наше велике прошлости.

Милка Вуловића је то дубоко осетила и тада побожно, тихо, готово нечујно прелазила је границе тада малог Србије и улазила у Стару Србију и на Косово.

Својим скромним средствима којима је располагало друштво „Књижина „Јубина“, Вуловића је носила помоћ у одећу, обућу и новцу, а црквама некој одежлу и икону, некој лутри, некој јеванђељу, али највећу радост тамошњим становницима чинило је кад забуреју знона, која ови нису никада чули, забуреју и позову верне на молитву, знона која је Вуловића довела из Србије! Није тада било оца које није од туге и радости заплакао.

Милки Вуловић није сметала ни зима, ни блато ни голе врећте, ишла је у напуљанске крајеве, трпела од снега и града и киша, улазила у најодежније избе да помогне, да теши, да охрабри, да умије над и дубоко уверење у свит зор, у боље дане, у слободу.

Подизала је дух национализма, хрбраила је да не клону под те-

ским притиском непријатеља, подсећала на славну прошлост и предочавала још већу и сјајнију будућност.

Милка Вуловића је у многоме уранила пут великим победима славнога војводе Степановића.

Вуловића је често путовала у Стару Србију и на Косово, ишла је али и се враћала. Умире прозобела али и задовољна својим радом, враћала се својој кучи.

И овог пута спремаа се да на Косову у Штимају у залужници друштва Књижина Јубина уз коју има и обавиште за општу децу, да са тим сиротинама проведне свете празнике Христова Васкрсења и отишла је, али на жалост овог пута отишла је на далеки пут, дуг, бескрајан, пут у вечност са кога нам се никада више неће вратити.

Вечни сав боравише на њеном драгом Косову, које је волела и које је воли, које ће је прихватити и чувати као сестину.

А нама који је волимо, остаје један бол више што нећемо моћи чешће доћи на њен гроб, улаити селу, окитити га цвећем и оросити топлом сузом, сузом љубави и захвалности, сузом дивљења и дубоког поштовања.

Великој покојници нека је ми перепелу и лака толико вољена земља.

Београд

Ис. Симић

Пољациње о нашим женама

— Наставак —

Међу хрватским литераткињама ишту се *Ивана Брич-Масурић*, *Милка Поповић*, *Јагода Трухлеа* и *Адела Милиновић*.

Ивана Брич-Масурић, унука славнога бана и енскога песника једна је од првих ауторкиа славенских. Вриједност њених литерарних радова лежи у томе, што је дубоким осећањем свезана уз све што је наше, јер има ентузијастичког широког знања, велике савестности. Неки од енглиских критика назвају је у хрватским Андерсеном. Јавља се први пут 1912 збирком од дванаест песама „Сликe“. Са својом приповиешћу „Згоде шегрта Халина“ дала је Хрватима тип који за њих значи исто што Петар Пан за Енглице, а *Милка Поповић* за Шведс, и *Конрад Хаусланд* за Немце. Свјетску славу проијевле су јој њене „Приче из давине“ које су преведене на енглиски, шведски, чешки и пољски. Четрдесет енглиских новина оценило је то дело најповољније. Она садржаје шест приповијести, које преносе чиничу из предања и легенди поганског славенства и одишу чаром негдашњих богова и богиња, врата и русали. У њима се види велико хисторијско и митолошко знање, а обзор на уметничку обраду и необичну љепоту језика и дубоку етичких мисли, спремају посебно мјесто у омиланској литератури.

Милка Поповић је једна од главних радалаца на пољску омиланску. Жена великог енергије, жива и напредна сада као и прије 20 година. Особито се истиче њеним приповијест „Он и ја“ у збирци „Из мјога свијета“. Ту је приказан однос ученика, покваренога дјечака, према учитељици, која га воли на прави пут. Приповијест имаде дубоку, али не претерану, меланхоличку вриједност, па је зато преведена на руски и чешки језик. 1912 године изашле су њезине песме, у којима превладава тон високи и радосни, вјера у добро и осејаја властите душевне снаге, којим би хтјела надарити све, који трпе и чезну и који су слаби.

Да прикaje рад *Јагоде Трухлеа* наводи ауторкиа Милиновићине ријечи из студије „Потј“: „Јагода Трухлеа црпала врло често своје језиоачку, пуну нарочите поезије. То је прозор с којег се види команди умире, двошита и дио куће богатога суседа сједи дјевојка, жена и млада матај радећи и мисли о свему што се догађа, иза, зидина њеног краљевства. Има увијек неки терет

на срцу, тежину бригу, али о том гласно не говори, не зове у помоћ никога, не проклинаје ни не тугује. Она није своје успоме, боли и јаде, као оцине на игли и плете даље“.

Од хисторијских дјела Трухлеа спомиње ауторкиа „Прошлост Босне“, у којој се пробавају литерарни, уметнички и животни наизајла је и промотрила у 27 писам учитељице својих ученица под насловом „Царство душе“. У њезиној литерарној дјелатности најзахвалнији плод њених последњих 10 година јесу приче за дјецу „Златни данци“, „Писмо и Писма“, „Божја овчица“, „Аничина лутака“.

У литерарној критици знамо мјесто заступа *Адела Милиновић*, али од кала се наставила у Америци, заштујела у литератури.

Истина је, тако завршава пољска ауторкиа свој чланак о нашим женама, да унутрашњи потреси, које Југославија проживљава, не пријашу савременом развисту уметничког литерарног рада, али се наламо, да не жена Југославена имати нешто да каже, кад дође вријеме, и глас њезин забурјат не слогам, истином и љубављу, о том не сумњам ни на час ми њихове далеке сестре.

Посебни чланак посвећен је хрватској сипатељици *Зденки Марковић*, јер је њезин литерарни рад уско везан уз литературу и живот Пољска. Студирала је славенску а нарочито пољску литературу у Шварцкој, где је дисертацијом „Der Begriff des Dramas bei Wyspiński“ промовирала на част доктора. Написала је студије о пољским песницама Жулавском, о Јану Касприсовом, о Болеславу Прусу, о Јулију Словацком и о литераткињама Елизи Оржерској и Марији Конопницкој.

Особито је интересантна њена студија „Путеви душе Пољске“. Уз то је Марковићева превела нека пољска дјела на хрватски језик, тако Северну „Беноту дјевојку“, „Нох на Палатину“ од Лигонског, избор новела Марије Конопнице и „Пољске народне приповијесте“. Оригинална су јој дјела писана хрватским језиком „Лет“, студија о души дјевојачкој, „Кућа у селу“, ијесмије из живота и историје пољске и пољубоких филосовских мисли. Године 1920 била је Марковићева у Пољској и то у Кракову, Варшави, Закопаном, где је јавним предавањима дошла у контакт са публиком, којој је остала у лијепој успомени. Нарочито се још истиче њен рад око

зближења пољско-југославенског, на којему она као члан одбора друштва, којима има нарочито ту сврху ради с великим оштротом. Она је једина југославенска писатељица, која се може сматрати посредником између Пољска и Југословена. Права је пионирка своје мјее, која је испуња већ кроз читав низ година, а то је баш оно, по чему је близа сима Пољацима, јер умије да задовољи срцем пријатељски, а једном склопило задрки и развие.

У последњем чланку приказан је рад хрватских уметника. Међу њима се спомиње *Лина Вирани-Причић*, предједница пред кратко вријеме основаног клуба уметника у Загребу, која је на прошлогодишњој изложбенијој експозицији радова у Загребу, изложила велики број слика.

Прво мјесто међу хрватским уметницима даје се *Насић Рој*, која је већ као студенткиња Академије у Минхену већ на првој изложби својих радова сартила на себе пажњу критике. Срећом излагала у Загребу, Београду и Бечу, где је куповале њезине слике за галерије и проијевле још име. Широко је подучио њезином стварња, веи се у том чланку, она слика портрете, крајолике, животине, мртву природу, слике из живота особито из селачкога. Насић Рој провела је годину дана у Енглеској, где је долазну у успехом изложила своје радове. Своје доживљаје над Темзом описала је у писмима из Енглеске, која ће скоро изаћи у посебној књизи. Као други велики таленат спомиње се *Zoi Bo-relli*, Далматинка, колегица г-ђе Рој, која је била једна од оних, које обавиале прве наредне. Силан изданивали талент Borellieve не подноси наследовања. Како год је дуго времена студирала у разним знајним центрима Еврапа, особито Паризу, уметник је тражила своје властите путеве. Има велики смисао за декоративност, њезином осејају љубав за карикатуру. Јаким и јасним контрастом одликују њене слике из живота далматинских селана, на којима се приказују народни обичаји. Сада живи у Риму, одакле од времена до времена шаље слике на изложбу у Загреб. Даље се спомиње *Zdenka Orzer*, *Roja-Brita*, која се на последњој изложби у Загребу, на јавном своме својем колористиче. Она умије, да вади мотиве из свагдашњег живота. Особито је признање публике и критике стекла својим акварелима. Као један од напредних талената међу млађима призната је *Ана Криз-Земан*, која је била једна од савремених професоркиа у Загребу и Београду. Њене претјке, бакорезе, литографије и карикатуре сврatile су позорност на великој изложби у Загребу године 1915. Последње се дала и на пастеле којима стиче све више признања. На изложби у сичењу године 1928 у Загребу истујила је с великим успјехом *Сома Костић-Тајчевић*, сликаркиња млађих покољења.

Позната и призната кепаркица јест *Мила Вод*, која је изложила своје радове у Бечу заједно са њом Рој. У великој митајници прекарне универзитетске библиотеке у Загребу видљиве рељефне дјене и гравире, долазоа њезина дјелата. Сада се баћила на рад у тера-отј поведени се за уметничкој народом.

На подучују декоративне уметности истиче се велики таленат *Ре-геза Паулић*, која је својим перзирним ћилимама, израђеним по украсним народним тебелма и луткарским побуљаним пајку, десет и у туђем свијету. Особито на изложби у Паризу 1925 године је била нагрђена златном и сребром колајном. Њезини радови познати су и у Пољској, јер су били изложени на графичкој изложби у Јавову године 1927.

На кону ревије спомиње се рад драматичке глумице *Марије Конопнице* у Варшави. Основано је године 1925 иницијативом професора Hilarowicz-a и од она је у том раду врло активно. У последње три године приредио је врло много предавања, скупио је материјал о Пољској за једне загребачке новине, скупљено је у једној

организацији југославенских излета у Пољску и пољских у Југославију. Уз ове чланке има у том броју помена и о раду из дјела Марковићеве: Кућа у селу и Приказ живота босанско-херцеговачке муслиманке од Јагоде Трухлеа, репродукција слика Кризмановић — Паулићеве, Насић Рој, скульптура Миле Вод фотографија Зденке Марковићеве, Десане Максимовић, те народних поема из Крајине и Далмације, босанских ћилимова, тако да тај чланак број даје лијепо и ако тек летимичну слику о раду наших жена и показује изванредну симпатичну наших сестара Пољскања за нас. На нама је сада, да ми узвратимо ту пажњу.

Загреб.

М. В. К.

Књижевност и уметност

Изабна женскога друштва „Атене“ у Јубину. Женско друштво „Атене“ у Јубину је почело године 1924. године, а развојем делатности из женских списатељица, тако да тај чланак је изшло године 1927. „Приче о Граду“, које је по француским изворима приредила *Анка Николић* (неусловно). У књизи је сакупљених за омладину десет прича, које се нарочито одликују пријатним и ларичким стилем.

Исте године је изашла „Атене“ куварску књигу, коју је написала *Марја Моравчеа*. Домаћине, које се управљају према тој књизи, тврде да је веомо брзо и да су нарочито добро дошла поуке о сервирању. Језик је леп и лако разумљив, опрема солидна. Недостатак је у томе, што књига нема уређен садржај по азбучном реду рецепта.

Од *Марије Језерковић* изашло је друго дело „Три приче“, које ће бити словеначкој дати сигурно одите. Све су оригиналне, без облатних причева и принеца, али трију брата и слично. Од исте ауторке је изашла књига са дивним сликама и у ванредно поном издану за најмању децу „Кресничек“.

Године 1928. је изашла „Атене“ за успоме *Зорка Касерова* њено најискриве и најсрдачније дело „Влатка, Митка, Мириша“ — опис живота њених ћерица, док су биле још савиш мале.

Исте године су изашле још две књиге: *Маница Јоманова* је написала фолклористичку студију под насловом „На Горенпичем је флетно“ и *Марја Грошлеа* „Мали рад за год“, у којој су пригодне песме за честитање родитељима, родоцима, учитељцима и т. д.

Ове године је изашло друштво „Атене“ филозофско-историјско дело младе словеначке научнице *Др. Алије Содинове* „Историјски развистак естетског проблема“, које је словеначка критика пријимла најповољније.

Друштву „Атене“ можемо само искрено честитати на овом лепом раду.

Антологија српских песникања на чешком (Sprské básnický, Samotný 1929) — Ово је Баблер се са великим разумевањем и неткопачношћу превео и препеао на чешком по четири песме Јеле Спиридоновић Савић и Анице Савић Ребад, шест песма Десане Максимовић, по једну песму Милице Костић Селем, Јере Обреновић Делбићаш, Јованке Храваћин, Руке Милић и Вере Шкурле Илић.

Белешка

18. од 15. у 18 часова у Женском Клубу одржане конференцију г-ђица Милића Влајих, адвокат — *Црквени и грађански брак*. Позивају се чланцие, као и пријатељи Женског Покрета, да изводе доћи на конференцију.

Ширите „Женски Покрет“